

CARRER AMPLE

Núm. 4

Butlletí intern de la Coordinadora Intercomarcal de Bitlles/Birles.

Gener 2013

LLUÍS BENAIGES

El 2009 “penjava els birlots”. Tenia 92 anys i una llarga experiència en el món birler.

EQUIPS

Cambrils

Xerta

La Fatarella

CLASSIFICACIONS 2012

Bitlles, Bitllot i Garrot. 25 anys de la recuperació del joc de bitlles a l'Hospitalet

I CONCURS DE FOTOGRAFIA

1r. Premi

Diumenge de birles
Xavi Marco

2n. Premi

Estil
Joan Gaya

3r. Premi

Bitlla el revés
Judit Barberà

SUMARI

Concurs fotogràfic ...

Fotos guanyadores

EDITORIAL

1 30 anys de Coordinadora

NOTÍCIES

2 Bitlles, Bitllot i Garrot 25 anys de la recuperació del joc de bitlles a l'Hospitalet de l'Infant (1987-2012)

4 El Joc de Birles/Bitlles al "Congrés Internacional dels Jocs en la Història"

QUI ÉS?

5 Lluís Benaiges

OPINIÓ

6 Els Companys retrobats

7 Faré un repàs del meu coneixement de les bitlles....

EQUIPS

8 Cambrils

9 Fatarella

10 Xerta

ALTRES JOCS

11 Bolo Pasiego

Calendari

Temporada 2013

Classificacions

Equips, tirada 9 metres i
tirada 11 metres

30 ANYS DE COORDINADORA

L'any 1983 es començava a Rasquera una experiència després de la recuperació d'un joc tradicional molt arrelat al nostre territori, la *Coordinadora Intercomarcal de Birles/Bitlles*. El que llavors va començar amb quatre pobles ha arribat a créixer fins a la quantitat de vint-i-un pobles.

Després de tots aquests anys de funcionament, on les accions i els records sempre són bons, ens queda la tasca de continuar fent aquesta feina de divulgació d'un joc que si el proves no pots deixar de practicar-lo, enganxa!

Amb aquesta voluntat comencem aquesta nova temporada. Any de celebració però a la vegada també de reptes i no només per a la *Coordinadora*, individualment també podem ser divulgadors del joc, qui millor que els mateixos jugadors per difondre'ls?

Dins de les celebracions del trentè aniversari hi ha el fet de tornar a editar el *Carrer Ample* amb una nova imatge, eina que ens manté una mica més informats del món de les birles/bitlles i que a la vegada pot fer créixer el sentiment de pertinença a la *Coordinadora*. També hi han una sèrie de projectes en marxa, com la possibilitat de publicar un llibre amb la història de la *Coordinadora*, o la de fer un viatge de caire "bitllero". Us informarem quant tot estigui més clar.

Aquest any també hi ha l'incorporació d'un nou poble, **Vilanova d'Escornalbou. BENVINGUTS!**

No tot són bones notícies, però. La pèrdua de companys ens toca de ben aprop i tot just en un any de celebracions cal lamentar la baixa de l'equip de Tivissa, poble veterà dins la *Coordinadora*. Així com els moments baixos que poden passar els pobles, com és el cas de Vilalba.

No volem, però, acomiadar-nos del tot del poble de Tivissa. Es buscarà alguna forma d'organitzar-hi alguna tirada lliure. I no volem tampoc que Vilalba segueixi el mateix camí i els encoratgem a que tornin a assistir regularment a les tirades.

GRÀCIES TIVISSA PER TOTS AQUESTS ANYS I FINS AVIAT! - ÀNIMS VILALBA!

Bitlles, bitllots i garrot

25 anys de la recuperació del joc de bitlles a l'Hospitalet de l'Infant
(1987-2012)

L'exposició es va inaugurar el dissabte 12 de maig de 2012.

Es va poder visitar a la Sala d'exposicions Infant Pere, de l'Hospitalet de l'Infant

La màgia del joc de les bitlles

En diversos territoris i èpoques de la vida humana, les activitats de lleure han aparegut com un referent de les relacions socials i culturals.

El costum de jugar a bitlles, que es perd en l'inici dels temps, encara és motiu d'admiració en molts llocs. En Joan Amades al seu Costumari Català ens diu que les bitlles a les cultures clàssiques havien estat un joc "dels preferits per les donzelles, que hi jugaven per saber quin dels galants que elles preferien fóra llur marit". I també diu que "el joc de bitlles està estès per molts pobles europeus, tant entre homes com entre infants". Practicat pels romans, passa a formar part dels costums populars de la majoria

dels pobles d'influència llatina.

El joc de bitlles després de la guerra civil va ser prohibit en moltes viles, perquè era un joc d'apostes de diners. A l'Hospitalet de l'Infant, segons Joan Castellví Bargalló, de 89 anys, es va jugar les tardes de diumenge i festius fins l'any 1936 (al carrer Duc de Cardona i també al lloc on és ara la casa del rector). Segueix dient en Joan que el joc fou prohibit a la nostra població arran de la denúncia feta per la dona d'un carrabiner, molt afeccionat a les bitlles i a jugar-se els diners del sou.

Després del conflicte bèl·lic, tot i conservar-se el joc de bitlles, propietat de Joan Gálvez Perelló, ja no es va reprendre la tradició de jugar. Però ni el competidor més directe, la petanca, d'origen francès, va eclipsar

sar el passat de tantes hores de joia i aquest encís de “fer bitlla”.

Els records de la gent gran que hi havia jugat, com en Joan Castellví, són molts: tardes assolellades d’infantesa, quan l’esplai també era una condició vital i la terra era més a prop de la mà. En Joan ens va anomenar els jugadors més encertats a fer bitlles, ja desapareguts, com Joan Mañé Casadó, Miquel Fornós Ferré i Josep Vidal Castellví. Recorda que a vegades feien de 20 a 25 bitlles seguien.

A partir dels anys 80, després del canvi polític als ajuntaments, hi ha la voluntat dels col·lectius, la majoria de nova constitució, de recuperar les tradicions i guanyar els espais públics per a la festa.

La imatge de jugar a bitlles en carrers i places dels pobles de Catalunya també es reproduïx a l’Hospitalet de l’Infant. L’enllaç del joc amb els nous temps i amb la gent gran fou a través del Foment Cultural, que va organitzar trobades i campionats com a difusió del joc al camp de bitlles del passeig Marítim, cantonada carrer Jaume II, als aplecs de sardanes i les tirades al Casal d’Avis quan era al Nova Llum.

Recordem el tio Amadeu (Amadeu Miralles) com s’enfadava amb nosaltres quan sentia que dèiem, llenya! al tirar totes les bitlles a terra: “Això es diu garrot!”

La difusió del joc

Fins als anys vuitanta, les bitlles es trobaven al límit de la desaparició. Des de l’any 1983, amb el treball cultural de recerca i promoció, principalment, de la Coordinadora de Bitlles de les Comarques Meridionals, de Carrutxa (Reus) i del Grup Cultural Rasquerà, el referent i l’animador del procés, s’ha consolidat la recuperació en diversos pobles de les nostres comarques.

El Foment Cultural de l’Hospitalet també participà en aquesta associació, amb la implicació d’un grup de gent del Foment,

essent l’objectiu comú de situar el joc de bitlles dintre de l’àmbit cultural (la primera exhibició del joc a l’Hospitalet fou el 15 de novembre de 1987). Des de llavors, es juga a la nostra vila, principalment participant en el Campionat Intercomarcal (actualment hi participen 21 pobles), a la diada de Bitlles de Sant Roc per la Festa Major, i la proposta de Bitlles Platja a l’Aplec de Sardanes.

Actualment el Grup de Bitlles del Foment Cultural s’entrena i celebra els diferents campionats al Camp Nou, espai de 12 carrers de joc, situat al parc Sant Roc. Un grup estable de persones (actualment són 20 jugadors/res) formen l’equip de l’Hospitalet de l’Infant. Aquest planter, les darreres quatre temporades, ha assolit el primer lloc de la classificació del Campionat Intercomarcal.

L’exposició Bitlles, bitllots i garrot. 25 anys de la recuperació del joc de bitlles a l’Hospitalet de l’Infant, va oferir una visió general del joc popular més estès, el de les bitlles de sis, segons la normativa de la Coordinadora i la Federació, a més d’una mostra de jocs de diferents procedències (22 en total), especialment de l’Aragó, com a exemple de la pràctica d’un joc popular i universal.

I principalment una mostra d’imatges, retalls de diari, notes, etc. del que ha estat la difusió del joc en aquest darrers 25 anys, amb la participació activa del Grup de Bitlles del Foment Cultural. Memòria recent i homenatge a jugadors -alguns ens han deixat- i als pobles que han contribuït a enfortir aquest joc tan nostre.

Teo Castillo *Foment Cultural*

El Joc de Birles / Bitlles al “Congrés Internacional dels Jocs en la Història”

El passat 19 de maig el Grup Cultural Rasquerà va participar en el Congrés Internacional Els Jocs en la Història amb la presentació de la comunicació “El Joc de Birles / Bitlles. L’èxit d’una recuperació” que es va celebrar a Móra la Nova i Ascó els dies 18 i 19 de maig i que estava organitzat pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l’Institut Ramon Muntaner i els Ajuntaments de Móra la Nova i Ascó.

Durant les jornades, les birles van compartir protagonisme amb un ampli ventall de jocs tradicionals i altres presentacions de temàtica lúdica provinents d’arreu de Catalunya, València, Aragó, Galícia i Portugal. Els resultats de les conferències es materialitzaran en la publicació de les ponències presentades.

En la seva presentació, el Grup Cultural Rasquerà va lloar la tasca de la Coordinadora de Birles / Bitlles en la seva aposta per la continuïtat del joc seguint els valors tradicionals i populars. **Grup Cultural Rasquerà**

LLUÍS BENAIGES

El 2009 “penjava els birlots”. Tenia 92 anys i una llarga experiència en el món birler. Ara ens en fa cinc cèntims.

Josep de Manxol

Lluís, on vas conèixer les birles? A quins anys?

A ca Corboi jugàvem al pati al costat de casa seva. Jugàvem a 5 cèntims, a 10 cèntims, a parells i senars. Parells, si en feies caure dues, quatre o llenya, que era quan queien totes i Senars si en queien una tres o cinc. I així nos jugàvem els quartos. El Co Corboi també feia cine i l'entrada valia 20 cèntims.

Jo era bastant jove. Encara festejava; jo vaig festejar molts anys. Potser tenia 20 o 25 anys.

Com va ésser que vas agregar-te a l'equip de Grup Cultural Rasquerà?

Ancabat, passats els anys, aquí jugaven de campionat amb els del Perelló i d'altres, no? Doncs jo ni ho mirava! Un dia van fer birles aquí, els del poble només, l'avall de ca Sisco de Badiol. Floro se'n cuidava.

-Home, sempre dius que en feies tantes! Home apuntat.

-Sí, no, sí, no! M'apunto.

Estava Tomàs, Jaume, Joan de Pinyolet, ... i els vaig arrambar a tots. L'únic que em va aguantar va ser l'Antonio Puig. Però el vaig guanyar al final.

Ancabat, ton germà em va dir: Has de vindre! Has de vindre! Jo estava fred perquè ho ignorava tot això, jo. El que passa! Ancabat, quan estava mig calent, va morir la dona. Ancabat vaig començar. Tenia 72 anys, bé potser en tenia 73 o 74. Així vaig començar amb valtros. Ja.

Has guanyat molts trofeus. En tens un record especial d'algun d'ells?

Més de trenta n'hai guanyat! Les tinc dins d'un cabàs. Les haurem de llençar.

Esta, (mostra les copes), la vaig guanyar a Cambrils, el primer any. Era un segon premi. Vam desempatar amb aquell que tenia un cor postís, de la Fatarella. Vam fer 8 birles cada un i va guanyar ell. Aquesta, la vaig guanyar a Alforja ara fa dos anys. Les altres, doncs, són normals.

De tots aquests anys de juguesca, què records de més bon grat? I què amb més desgrat?

Lo millor per a mi, la companyonia que hi ha. És el que més m'agrada. Ningú no es discuteix. L'únic que es va discutir vaig ser jo, amb Cinto. Home!, perquè deia: Quan no ve la dona en faig més (de birles). No sé a quin poble li vaig dir: Cinto, avui en faràs, eh!, que no tens la dona. El vaig agafar amb la castanya torta i em va dir tot lo del món. S'acabó, sí home! Ara mos trobem per l'Hospitalet: Adéu, adéu, ... i amollen!

Coses desagradables? Què vols que et diga, si no ho sé tampoc. Com que tot m'ha agradat! Lo que més m'ha desagradat és quan quedàvem els últims, ja, ja, ja.

Doncs estic molt content de tots, eh!, perquè m'apreciaven. Al ser el més vell m'apreciaven tots. Ara, jo també els apreciava, eh!. I sempre els movia la broma. Jo no estava mai assegut, quan podia anar. Igual estava aquí que allà, gastant la broma. Més de quatre vegades dient ... Déu, que et fotrè una hòstia!!

Una anècdota.

Escolta, el dia que havia d'anar a jugar, aquella nit no dormia dels nervis, eh! És aixins. Anava a buscar els altres per entrenar, allà dalt, a Sant Domingo amb l'amotet; uns xorros de fum ... Sí home, tenia interès.

El comiat.

Estic molt content de tots, eh! De tots, ... “que tengo 93 años”! Molts records a tots. Posa-ho això, eh!

Sí, Lluís, ho posaré, és clar que ho posaré!

QUI ÉS...?

ELS COMPANYS RETROBATS

Retrobament és la primera paraula que em ve al cap al moment d'escriure aquest article. És la sensació que vaig tenir el Juliol de 2009 a la tirada de Colldejou, després de disset anys sense anar a les bitlles. Per què? No ho sé. Jo li dono la culpa a l'edat. Havia passat aquella època on surts els caps de setmana, t'aixeques tard els diumenges, comences a festejar,... i la veritat, en aquell moment no valeres la possibilitat de matinar un diumenge per anar a les bitlles. Però hi ha un moment en la vida, en què ja s'acaba tota aquesta disbauxa, i tornes als orígens, al que realment t'agrada, la tranquil·litat i l'estabilitat a casa, i en tot el que et mou. És en aquest moment, quant un dia passejant amb la dona i la meua filla, em vaig trobar el Joan. Vam parlar de la nena, de la feina, ... i de les bitlles. En aquell moment ell em va preguntar "Per què no tornes?". Em va fer saber que el cap de setmana següent hi havia la tirada al poble, i era una bona manera de tornar-me a acostar a les bitlles. No em va costar massa decidir-me, i recordo les sensacions que vaig tenir aquell diumenge. De primer, moltes cares conegudes, com en aquells dinars de família que es fan un cop cada molt temps, van anar apareixent el Teo, el Tomàs, L'Esteve Pié, Vicens, i un llarg etcètera d'antics companys de tirades que feien que no em sentís tan estrany. No feia falta que em saludessin, igual ni se'n recordaven de mi, però el sol fet de veure tota aquella gent després de tants anys, va fer que em tornés a sentir part d'aquest món, el de les bitlles és clar. Finalment va arribar la Paquita, que per a mi va ser la prova de que no havia canviat res. L'única persona capaç de controlar, organitzar i ordenar una tirada com aquell qui no fa res.

Molt diferents van ser les sensacions a la pista. Acostumat a tirar màxim amb dues per-

sones més al costat, al principi em vaig sentir perdut al mig de dotze pistes. Tot i que la distància era la mateixa, la meua impressió d'un camp de bitlles va canviar al cent per cent, ara era més ample que llarg, cosa que no passava al 1992. Recordo tirades amb dues o tres pistes al costat de l'església de Xerta, o en un parc de Vilalba on hi arribaves pujant unes escales, o en un descampat davant d'un edifici molt alt a Hospitalet. El fet que ara tiressin dos equips sencers al mateix temps, i a més quedessin dues pistes per a la lliure, deia molt en favor de la salut del joc.

No recordo quin resultat vaig fer a la tirada, però si recordo el soroll del primer bitllot en tocar les bitlles. Un soroll que et deixa una sensació d'orgull per haver tocat, i de motivació per a seguir tirant. I ja ho veieu, ja fa tres anys d'aquell moment i segueixo tirant, com el protagonista de Forrest Gump que li trobava plaer al córrer, i quant va arribar a la cantonada va dir que podria anar fins al final del poble, i del final del poble al de la comarca, i de la comarca a l'estat, i així va creuar tot el país; a mi em motiven les bitlles, i cada setmana miro de fer-ho millor. La diferència amb el protagonista de la pel·lícula es que aquí hi ha cent cinquanta persones que fan el mateix, que setmana rere setmana es desplacen pels pobles de la província amb la intenció de fer bitlla. Per què les bitlles? m'han preguntat moltes vegades. La meua resposta, si he tingut un joc a ma, ha estat "Tira una vegada", i us juro que mai n'han tingut prou amb una tirada.

Salut i bitlles.

Marc Barrera Manjón Grup de bitllers de Colldejou

Faré un repàs del meu coneixement de les bitlles.

Recordo que el primer cop que vaig sentir anomenar les bitlles va ser per l'amic Marcel Aragonès, Q.P.R. i la seva esposa Maria Cinta Sabaté. Recordo que va ser a l'ermita de Misericòrdia de Reus, on fou el meu bateig. Tres bitlles vaig fer!, bon principi i des d'aquell dia la Carmina i jo estem enganxats. Lo que més m'estranya és lo de BIRLES però aviat s'entén, és el parlar de la part de ponent; així és com em vaig començar a familiaritzar en el món de les BITLLES/BIRLES. Per motius del meu treball no va ser un joc seguit, sinó esporàdic fins a la jubilació, que em va agafar de sorpresa perquè un no se sent mai jubilat, i d'aleshores ja no he fallat cap dia, exceptuant alguna sortida, sigui IMSERSO, sigui excursió del Casal i he comprès en aquest temps que això és una manifestació esportiva, social i cultural.

Esportiva; és un esport perquè competim, tenim un equip i uns reserves que esperen prendre el lloc, jugant tant homes, a partir dels 11 anys, com dones i nens. Un bon lloc per l'esport són les escoles. Nosaltres ja portem un any assistint a l'escola i per ser que en sortim, professors, ..., no tenim molta repercussió, però nosaltres insistim i els xavals ens ho agraeixen.

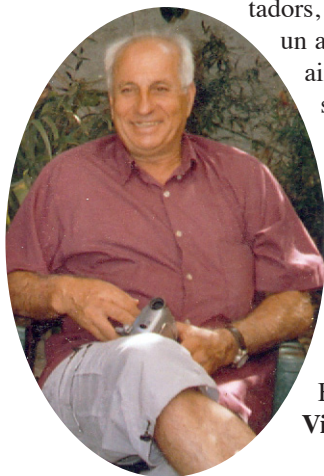
Social; perquè fem una vida social, ajuntem diverses comarques i diumenge rere diumenge ens relacionem i compartim les alegries i les tristors com fan els bons col·lectius, i coneixem de tots els pobles les seves essències, els vins, les fruites i les llepolies. I si tenen museus, els visitem. Això és vida social.

Cultural; explicaré que en quan vaig entendre aquest joc, recordo, que a la memòria em vingueren aquelles explicacions del meu pare a la llar, allí al costat de la foguera molts i molts contes, històries i llegendes que jo escoltava embadalit i entre aquests també m'explicava que al carrer d'Amunt, allí és la meua casa pairal i hi tenim una petita plaça on m'explicava que es jugava a BITLLES. Antigament era la plaça del Tabal, aquí era on quan s'havia de tancar els portals tocaven els tabals i eren tancades les portes del poble, doncs bé, en aquesta plaça era on els diumenges al sortir de missa es feien les tirades de bitlles amb les corresponents apostes, en aquest moment no recordo com es deien els plan-

tadors, sé que tenien un tant del joc, un altre era l'amo de les bitlles i un altre el que promovia les apostes, era la banca, només recordo això de lo que el meu pare m'explicava, és ben poca cosa lo que sé, però és l'únic que recordo, també he sentit dir que a la Murada es feia una altra timba. És la cultura dels pobles, la del carrer i amb sis buscalls i tres tronquets se'n fa un joc.

En primer lloc he de dir que els primers que jugaren foren la Pilar Mendoza i el Ramon Alsina, que jugaren amb Colldejou fa 16 o 17 anys; després amb el meu germà Josep Toda formàrem un equip amb el Casal de la Gent Gran i finalment formàrem una associació i així estem en el moment present. He de dir que m'enganxa aquest joc perquè es diuen BITLLES CATALANES.

Vicens Toda, Associació de Bitlles de Mont-roig del Camp

Des de fa onze anys l'equip de bitlles del Casal Municipal de la Gent Gran està inscrit dins la Coordinadora Intercomarcal de Bitlles.

Des d'aleshores Cambrils participa en les 21 tirades que es programen anualment, organitzades cada una d'elles pels pobles inscrits en la Coordinadora, que són: Alforja, Benissanet, Bot, Colldejou, Corbera d'Ebre, La Fatarella, l'Hospitalet de l'Infant, Masboquera, Miami, Mont-Roig, Montbrió, Pinell de Brai, Pratdip, Rasquera, Reus, Tivissa, Vandellòs, Vilalba dels Arcs, Xerta, Horta de St. Joan i Cambrils.

Aquesta temporada, l'equip de bitlles de Cambrils va celebrar la seva XI Tirada de Competició de Bitlles el diumenge 13 de maig, al Parc del Pinaret, en horari de les 8 del matí a les 1 de la tarda aproximadament.

La Tirada és organitzada pels propis membres de l'equip de bitlles comptant amb la col·laboració de l'Associació d'Usuaris del Casal Municipal de la Gent Gran, tant pel que fa al suport administratiu com econòmic, així com d'altres departaments de l'Ajuntament de Cambrils que col·laboren tant amb material (com ara esports que col·labora amb part de les copes, la policia municipal que aporta tanques per tancar el camp, ...), com en recursos humans (la brigada municipal que trasllada tot el material imprescindible al parc,...)

El programa de la XI Tirada Intercomarcal

- De les 8:30 a les 9:00 hores rebuda de les gairebé 180 persones que competeixen
- A les 8.30 h. esmorzar popular per a tots els participants
- A les 9.30h inici de la competició
- Un cop finalitzada la competició lliurament de trofeus a càrrec de l'Alcalde de Cambrils, Mercè Dalmau, la Regidora de Benestar Social, Salut i Família, Lluïsa Rom i el Regidor d'Esports, Lluís Abella.

El grup de Birles de la Fatarella es va fundar el 1995. D'aquella gent de fa disset anys ja se n'han mort malauradament sis. El nostre grup que al principi es reforçava amb molta facilitat, avui no és pas així, estem perdent efectius. Mirant una mica endarrere: quantes vivències, quantes alegries, quantes històries en aquests disset anys que no passen en debades.

Jo penso que aquests anys han estat com una joia de la que ens n'hem gaudit: tanta convivència amb tanta gent de tants pobles! Si no hagués estat per les birles no ens hauríem conegut. No vull esmentar-ne cap de poble perquè els hauria de dir tots i es faria molt llarg; per mi, tots formen part d'aquesta joia. Un joc tan senzill com les birles i la repercussió que ha portat: si no hagués estat per les birles no hauríem fet la sardinada de la Fatarella amb tots els pobles de la coordinadora; i sense el joc de les Birles nosaltres no hauríem anat a la resta de pobles. Poques activitats d'aquesta mena mouen tants sentiments i tanta il·lusió.

Des d'aquest espai vull fer un record als tiradors de birles que, per mala ventura, ja no són entre nosaltres: Ramon, Agustí, Andreu, Felip, Antonio i Manuel. Ells van ser els fundadors avalats per l'Ajuntament d'aleshores i la Junta de l'Associació de Jubilats. Sortosament el grup de Birles local en continua tenint el recolzament i l'aval.

Per part meua i de tot lo grup, moltíssimes gràcies. **Bienvenido Fucho**

Parlar de quan es va iniciar el joc de les birles a Xerta és segurament, com en la majoria dels pobles d'aquestes contrades, remuntar-nos a temps molt llunyans.

Desgraciadament no s'ha pogut trobar constància a l'Arxiu Municipal de cap document que faci referència a aquest joc popular. Malgrat això, no fa gaires anys, vàrem contactar amb les persones de més edat de la població per veure si tenien algun record del joc de les birles al nostre poble. Sols una persona tenia una lleugera idea de què en un cafè els homes jugaven a les birles i, a vegades, s'hi jugaven diners; ens va dir que això passava abans de la Guerra.

Des de llavors hi ha un gran període de temps en que el joc de les birles deixa de practicar-se a Xerta (prohibició?). Per sort nostra, l'any 1994, el Centre Cultural i Excursionista de Xerta té la iniciativa de recuperar aquest tradicional i popular joc català.

Recordo, com si ahir fos, que un diumenge al matí anava a passejar per la vora del riu Ebre i en arribar al Parc de l'Era vaig veure-hi molta gent, a les hores desconeguda, i

vaig escoltar, per primera vegada, el so que fa el birlot al picar contra la birla. M'hi vaig apropar i vaig veure que persones de diferents pobles (6 o 7) jugaven en 3 pistes a les birles. M'hi vaig quedar una estona mirant com jugaven i vaig notar que començava a sentir el cuquet. Aquell dia va ser el començament de la recuperació del joc de les birles a Xerta.

Des de les hores, i ara sí de manera ininterrompuda, el Club de Birles Xerta ha organitzat tirades d'entrenament, locals i/o intercomarcals.

Durant aquest període de temps (19 anys) hem passat per moments bons i altres més dolents, tant pel que fa als jugadors de l'equip com als resultats obtinguts. Hem estat prop de 50 les jugadores i jugadors – petits, joves i grans- que hem representat, en l'equip o en la tirada lliure, en un moment o altre, el poble de Xerta dins de la Coordinadora Intercomarcal de Bitlles/Birles.

Actualment tenim un equip estable que, cada diumenge que hi ha tirada, va a xalar i a competir amb els altres pobles que formem la Coordinadora. Esperem que duri força anys.

SALUT I LLARGA VIDA A LES BIRLES!!!

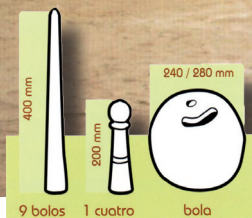
Josep Lluís Lleixà i Giménez Club de Birles Xerta

BOLO PASIEGO

Joc de bitlles que es desenvolupa a la Comarca del Pas, a Cantàbria.

MATERIAL

9 bolos d'avellaner o freixe de 380 a 400 mm. d'alt i de 30 a 40 mm. de diàmetre a la base.

1 bicho o cuatro, peça tornejada de 200 mm. d'alçada i de 40 a 50 mm. de diàmetre a la base.

2 bolas per jugador, amb agafador o llave, de forma esfèrica i adaptades en pes i diàmetre a les necessitats del jugador. Tenen un diàmetre entre 240 i 280 mm. i un pes entre 4 i 8 kg.

1 tablón o xapa metàl·lica de 6m. de llarg per 30mm. d'ample.

CAMP DE JOC

La bolera és un terreny de terra ben trepitjada o de ciment, sense obstacles, de forma rectangular de 26 m. de llarg per 6 m. d'ample com a mínim, als laterals s'hi posen uns taulons i al prin-

cipi i final de la pista, gomes per protegir les bolas.

PRINCIPI GENERAL

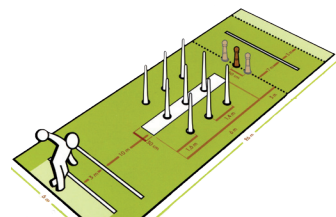
Joc individual, de parelles o d'equip. Consta de dues tirades: una des del *tiro*, i l'altra des de la *zona de birle*. L'objectiu és fer caure el màxim de *bolos* amb la intenció de guanyar al contrari.

DESENVOLUPAMENT DEL JOC

Actualment hi ha dos sistemes de joc: *Juego Libre* i *Juego de Concurso*.

Juego Libre

Per començar se sorteja l'ordre de tir. L'equip guanyador escull ser *mano* o *postre*. Comença a jugar l'equip de *mano*, després de senyalar la zona des de la que haurà de llançar la *bola* sense que surti d'una estora de 70 cm. d'amplada. L'altre equip, anomenat *postre*, col·locarà el *cuatro* i dirà amb quines condicions s'aconseguirà. El *cuatro* es podrà col·locar a qualsevol lloc entre el final del *tablón* i el *fleje de birle*.

Cada tirada consta de dues fases, tirar i birlar. Al tirar el jugador no podrà traspasar la línia o *fleje de mano*. Per comptabilitzar els *bolos*, la bola ha de fer el primer cop damunt del *tablón* o picar els *bolos* de sobre.

Cada *bolo* caigut val 1 punt, excepte el del mig que val 2 punts si es fa caure sol. La bola, per considerar-se vàlida, haurà de traspasar a més la línia del *cuatro*.

Cada jugador tirarà dues boles consecutives i *birlarà* totes les boles vàlides. Es pot *birlar* des de qualsevol punt de la *raya de birle* i sempre cap a la fila central de *bolos* o cap als laterals si hi ha gués també *tablón*. Es tirarà les vegades necessàries fins a aconseguir un joc, és a dir 40 *bolos*.

Si l'equip *mano* supera els 40 *bolos* que tanquen el joc, l'equip *postre* haurà de tirar a terra un *bolo* més. En cas d'empat es faran les tirades necessàries fins que algun dels equips avantatgi a l'altre amb un *bolo*. Habitualment se sol jugar al millor de sis jocs. És el sistema utilitzat per a les competicions de Lliga i Copa per equips de quatre jugadors.

Juego de Concurso

Consta de quatre *manos* o tirades de dues boles per jugador, *birlando* les *bolas* vàlides. De les quatre *manos*, la primera es jugarà sense *cuatro* i les tres restants es jugaran col·locant-lo a tres metres del *tablón* de les tres formes possibles: *a la mano* (a l'esquerra), *en el centro* (en línia amb el *tablón*) i *al pulgar* (a la dreta)

El valor del *cuatro* en aquest sistema és de 6 o 7 *bolos*, és a dir que obligatòriament la bola haurà de tombar dos o tres *bolos* del *tablón* central.

Guanya el jugador o equip que més *bolos* hagi tombat en les quatre tirades.

PREMISES COMPLEMENTÀRIES

El *cuatro*, per a puntuar ha de ser tirat per terra per la bola i complir les condicions marcades per l'equip *postre*.

La *bola* sempre ha de caure sobre el *tablón* central o directament sobre algun *bolo*, per tal de poder comptar la resta de *bolos* que són a terra. Totes les *bolas*, tant si han puntuat o no, tenen dret al *birle* si superen la *raya del cuatro*.

En els llançaments des del *tiro* o des del *birle*, el jugador no podrà traspasar la *línia de fleje*, ni les laterals fins que la bola hagi arribat a la *zona de bolos*.

L'article, les il·lustracions i fotografies han estat extrets del llibre "Juegos tradicionales y patrimonio cultural europeo: Los bolos" de Fernando Maestro Guerrero

CALENDARI TEMPORADA 2013

10 de març	Rasquera
7 d'abril	Benissanet
21 d'abril	Vilanova d'Escornalbou
28 d'abril	Corbera
5 de maig	Cambrils
12 de maig	Bot
26 de maig	Horta de Sant Joan
2 de juny	Vandellòs
9 de juny	Pinell de Brai
16 de juny	Alforja
30 de juny	Xerta
7 de juliol	Pratdip
14 de juliol	Masboquera
28 de juliol	Miami
4 d'agost	Montbrió
25 d'agost	Vilalba dels Arcs
1 de setembre	La Fatarella
8 de setembre	Colldejou
15 de setembre	Reus
29 de setembre	Mont-roig
6 d'octubre	Hospitalet de l'Infant

CLASSIFICACIÓ		TOTAL	LA MITJA	Llocs Equips				
2012				1r	2n	3r	4t	5è
1r	Hospitalet	344	17,2	8	3	2		1
2n	Rasquera	321	16,05	1	2	4	2	3
3r	Xerta	320	16	3	3	1	1	1
4t	Corbera	312	15,6	3	2	1	1	1
5è	Reus	310	15,5		2	3	4	
6è	Fatarella	304	15,2	2	1	3	1	1
7è	Montbrí	296	14,8		2	1	2	1
8è	Miami	288	14,4		1	1	3	1
9è	Horta	283	14,15	1	1			1
10è	Pinell	282	14,1		1	1	2	3
11è	Cambrils	275	13,75		1		1	2
12è	Mont-roig	271	13,55	1		1	1	
13è	Bot	261	13,05			1	1	
14è	Benissanet	260	13,68					3
15è	Vandellòs	259	12,95			1	1	
16è	Collejou	248	12,4	1				2
17è	Alforja	244	12,2		1			
18è	Pratdip	234	11,7					
19è	Masboquera	227	11,35					
20è	Vilalba	51	5,1					
21è	Tivissa	34	2,62					

Tirada 9m. 2012			BIRLES	TIRADES	LA MITJA	1r	2n	3r
Lloc	Jugadora	Poble						
1	Lina Macias	Horta	77	18	4,28	4	3	
2	Margarita de los Rios	Cambrils	74	16	4,63	2	5	2
3	Antonia Hernandez	Mont-Roig	72	17	4,24	2	2	3
4	Teresa Maria Prous	Reus	69	20	3,45		2	3
5	Silvia Pàmies	Mont-Roig	65	15	4,33	4	1	2
6	Teresina Boldó	Horta	53	14	3,79	1	3	1
7	Isabel Cazorla	Cambrils	44	14	3,14	1		1
8	Elena Cañete	Cambrils	44	18	2,44			
9	Juanita Pons	Fatarella	41	16	2,56		1	
10	Maria Marc	Pinell	40	13	3,08			2

Classificació Birles 11m. 2012			BIRLES	TIRADES	LA MITJA	equip			oberta		
Lloc	Jugador	Poble				1r	2n	3r	1r	2n	3r
1	Vicent Julià	Corbera	105	20	5,25	2	1				
2	Teo Castillo	Hospitalet	103	19	5,42	1	1	3			
3	Benvenido Fucho	Fatarella	102	20	5,10	1	1				
4	Joan Romera	Reus	101	20	5,05		1	1			
5	Joan Josep Beniges	Rasquera	100	20	5,00	1					
6	Josep Lluís Lleixà	Xerta	99	18	5,50	3					
7	Joan Antoni Salgado	Hospitalet	97	17	5,71	2					
8	German Nieto	Reus	97	19	5,11	1					
9	Lluís Sánchez	Hospitalet	95	20	4,75				1		
10	Fernando Jaramago	Hospitalet	92	19	4,84	1	2			1	
11	Francesc Bladé	Montbrí	91	20	4,55	1					
12	Jose Díaz	Fatarella	90	19	4,74	1	1				
13	Jordi Torres	Hospitalet	90	20	4,50			2	1		
14	Pepe Casanova	Xerta	90	20	4,50						
15	Josep Llop	Pinell	89	19	4,68			1			
16	Angel Beltran	Mont-Roig	88	18	4,89		1				
17	Tomàs Miró	Rasquera	88	19	4,63			1			
18	Enric López	Xerta	87	18	4,83		1	1			
19	Joaquim Chertó	Horta	87	19	4,58			1			
20	Antoni Llombart	Horta	85	19	4,47						
21	Pedro Burgos	Cambrils	84	18	4,67		1				
22	Joan Llarch	Benissanet	84	19	4,42	2					
23	Antoni Moreso	Rasquera	84	20	4,20		1	1			
24	Xavier Marco	Xerta	83	19	4,37		1				
25	Josep Margalef	Miami	83	20	4,15						
26	Orencio Gómez	Miami	83	20	4,15			1			
27	Ramon Roca	Fatarella	82	19	4,32				1		
28	Josep Pelg	Corbera	81	18	4,50		1				
29	Batiste Pallarés	Bot	81	20	4,05						
30	Ramon Clua	Corbera	81	20	4,05					1	2